

Cultuureducatieplan Gemeente Echt-Susteren 2015-2018

“Verbinden = versterken”

Inhoud

- 1. Inleiding**
 - 1.1 Werkwijze
 - 1.2 Leeswijzer
- 2. Gemeentelijke visie op cultuureducatie**
 - 1.1 Wat verstaan we onder cultuureducatie?
 - 1.2 Waarom vinden we cultuureducatie belangrijk?
 - 1.3 Wat is de motivatie van de gemeente Echt-Susteren om cultuureducatie een plek te geven?
 - 1.4 Wat willen we als gemeente bereiken met cultuureducatie?
 - 1.5 Welke speerpunten kiezen we binnen cultuureducatie?
- 3. De Inhaalslag voorbij**
 - 3.1 Terugblik project Inhaalslag
 - 3.2 Nieuwe kaders
 - 3.3 De rol van de diverse partners
 - 3.4 Ambities voor cultuureducatie ‘nieuwe stijl’
 - 3.5 Ontwikkelingen in het sociale domein
 - 3.6 Financieel kader
- 4. Plan van aanpak: fundament voor cultuureducatie op scholen**
 - 4.1 Cultuureducatie is een keuze van de school zelf!
 - 4.2 Draagvlak voor cultuureducatie bij de scholen
 - 4.3 Waar staat cultuureducatie in Echt-Susteren nu?
 - 4.4 Uitwerking cultuureducatieplan
 - 4.5 Instellen platform cultuureducatie
 - 4.6 Samenstellen aanbod cultuureducatie
 - 4.6.1 Cultuuronderwijs op de scholen
 - 4.6.2 Kunstmenu
 - 4.6.3 Deskundigheidsbevordering
 - 4.6.4 Aansluiten bij doorgaande leerlijnen
 - 4.7 MER-samenwerking
 - 4.8 Tot slot

Bijlagen:

- a. SWOT-analyse cultuureducatie Echt-Susteren
- b. 0-meting primair onderwijs
- c. Presentatie overleg schoolbesturen d.d. 18.02.2014
- d. Overzicht budgetten cultuureducatie

1. Inleiding

Voor u ligt het concept van een cultuureducatieplan Gemeente Echt-Susteren 2015-2018 'Verbinden = versterken'. Dit plan is het resultaat van overleg en samenwerking tussen de gemeente, het onderwijs, Stichting Menswel, Stichting Myouthic en Stichting Catharijn. Bij de opstelling van het cultuureducatieplan is aansluiting gezocht bij het nieuwe rijks- en provinciebeleid op het gebied van cultuureducatie en ontwikkelingen op aanverwante beleidsterreinen, met name de drie transities in het sociale domein.

In het afgelopen jaar hebben wij gezocht naar mogelijkheden om cultuureducatie in het gemeentelijk beleid op een inzichtelijke manier te vernieuwen en te verankeren. Cultuureducatie (als overkoepelend begrip voor kunsteducatie, literatuureducatie, erfgoededucatie en media-educatie) is om verschillende redenen van waarde. Het geeft kinderen allereerst de mogelijkheid om kennis te maken met kunst, literatuur, erfgoed en media, zeker wanneer zij dat niet van huis uit meekrijgen. Het stelt hen in staat een open houding te ontwikkelen ten aanzien van kunst en cultuur en geïnspireerd en gegrepen te worden door kunstzinnige en culturele uitingen. Zij leren hun emoties te uiten en zelf kunst te creëren. Ook draagt cultuureducatie bij aan de ontwikkeling van leergebied overstijgende vaardigheden, zoals analyseren, creëren en reflecteren.

Voorliggend Cultuureducatieplan laat kinderen van de basisschool kennismaken met een breed scala van kunst en cultuur door in goed overleg met de lokale onderwijsinstellingen doorgaande leerlijnen aan te bieden, waarbij de leerdoelen per jaar zijn vastgesteld en waarbij is aangesloten bij de vrijetijdsbeoefening van het kind. Daarnaast wordt in het plan ingestoken op innovatie van de amateurkunst door partners (scholen, kunstenaars, lokale cultuuraanbieders) met elkaar in contact te brengen en tot (blijvende) samenwerking te bewegen.

1.1 Werkwijze

Dit plan is mede tot stand gekomen op basis van de input van het onderwijs (overleg schoolbesturen, directeuren, interne cultuurcoördinatoren), de Klankbordgroep Cultuur Echt-Susteren, de Stichting Myouthic en de Stichting Catharijn. Hierbij zijn zowel de huidige stand van zaken als toekomstvisies op het gebied van cultuureducatie en –participatie aan bod gekomen. Deze informatie heeft – gecombineerd met de actuele (landelijke en provinciale) ontwikkelingen – geleid tot beleidsspeerpunten voor cultuureducatie en de eerste vertaling hiervan in een werkplan voor het schooljaar 2014-2015.

1.2 Leeswijzer

Dit cultuureducatieplan is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 bevat de inleiding en geeft inzicht in de werkwijze bij de totstandkoming van het plan.
- Hoofdstuk 2 gaat over de waarde van cultuureducatie en cultuurparticipatie binnen het gemeentelijk beleid en de rol alsook de ambitie(s) van de gemeente binnen cultuureducatie.
- Hoofdstuk 3 geeft de nieuwe kaders aan voor cultuureducatie Echt-Susteren 'nieuwe stijl'.
- Hoofdstuk 4 vertaalt deze kaders (incl. beleidsspeerpunten) in uitgangspunten voor de uitwerking hiervan door middel van een jaarlijks (school)werkplan.

2. Gemeentelijke visie op cultuureducatie

De te formuleren visie van de gemeente Echt-Susteren op het gebied van cultuureducatie is de basis voor helder beleid. Het geeft de rode draad aan van waaruit keuzes gemaakt worden en het leidt tot samenhang in activiteiten. De analyse van huidige situatie en toekomst vormen de grondslag voor deze visie.

Voor het formuleren van een visie op het gebied van lokale cultuureducatie zijn de navolgende vragen van belang:

- Wat verstaan we onder cultuureducatie?
- Waarom vinden we cultuureducatie belangrijk?
- Wat is de motivatie van de gemeente Echt-Susteren om cultuureducatie een plek te geven?
- Wat willen we als gemeente bereiken met cultuureducatie?
- Welke speerpunten kiezen we binnen cultuureducatie?

2.1 Wat verstaan we onder cultuureducatie?

Cultuureducatie is geen schoolvak, ook al wordt er door allerlei partijen wel zo over gesproken. Cultuureducatie is een verzamelbegrip, dat zowel kunsteducatie als literatuureducatie, erfgoededucatie en media-educatie omvat.

Erfgoededucatie hoort bij het leergebied/kerndoelen 'Oriëntatie op jezelf en de wereld'. In Echt-Susteren tastbaar aanwezig in het Museum van de Vrouw en de kerkschatten te Susteren, monumenten (b.v. oude raadhuis Echt, Huize Witham Nieuwstadt, Basiliek Susteren), cultuurhistorische verenigingen en documentatie (cultuurhistorische waardenkaart), landschap en met immateriële erfgoed (zoals sagen en legenden).

Kunsteducatie hoort bij het leergebied 'Kunstsinnige oriëntatie'. Het is leren over kunst, door en met kunst. Ook het laten beoordelen, genieten en zelf beoefenen hoort daarbij (beeldende kunst, dans, muziek, drama en audiovisuele kunst).

Literatuureducatie spitst zich toe op leesvaardigheid en hoort bij de kerndoelen Nederlands.

Media-educatie is kennisoverdracht gericht op mediawijsheid; het leren interpreteren van de inhoud van media.

Op grond van de Wet op het primair onderwijs zijn basisscholen verplicht nu ook de leergebieden 'Kunstsinnige oriëntatie' en 'Oriëntatie op jezelf en de wereld' op te nemen in het lesprogramma. Aan bovenstaande vormen van educatie wordt (met uitzondering van media-educatie) in dit cultuureducatieplan aandacht besteed.

2.2 Waarom vinden we cultuureducatie belangrijk?

Cultuureducatie is meer dan een leerling een vaardigheid aanleren. Het gaat ook over het prikkelen van de creativiteit, het openstaan voor vernieuwing, het stimuleren van een kritisch denkvermogen en vooral het ontwikkelen van datgene wat men van een eigentijds burger verwacht.

Iedereen kan zich uit de eigen jeugd wel een eerste ervaring met kunst en cultuur herinneren. Vaak zijn dat ervaringen die grote indruk hebben gemaakt en nog steeds van invloed zijn.

Zeven stellingen vóór cultuureducatie

1. Kunst en cultuur leveren een bijdrage aan de ontwikkeling van mensen en hun kijk op het verleden, heden en toekomst.
2. Kunst en cultuur is zien, ruiken, voelen en horen; je kunt wel ergens over vertellen, maar je moet het ook meemaken!
3. Kinderen ontdekken andere capaciteiten in zichzelf; het is goed voor de persoonlijke vorming en sociale vaardigheden.
4. Kinderen moeten een gevoel hebben bij de plaats waar ze wonen. Ze moeten zich verbonden voelen. Deze verbondenheid rendeert waar het gaat om de leefbaarheid in de directe woonomgeving.
5. Kinderen behoren de geschiedenis van hun eigen omgeving te kennen.

6. Jong geleerd is oud gedaan; als je jong begint met muziek, dan is de kans groot dat je later ook van muziek gaat houden.
7. Kunst en cultuur hebben een positief effect op de sociale vaardigheden en zijn te delen met anderen.

2.3 Wat is de motivatie van de gemeente Echt-Susteren om cultuureducatie een plek te geven?

De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de gemeente zijn nergens binnen een wettelijk kader beschreven. De gemeente mag naar eigen inzicht cultuur- en cultuureducatiebeleid ontwikkelen. Er zijn geen verplichte voorschriften of regelgeving waar dit beleid aan zou moeten voldoen. Alleen in het kader van deelname aan een Rijksprogramma op het gebied van cultuureducatie, zoals het nieuwe Cultuureducatie met kwaliteit, worden onderlinge (bestuurlijke) afspraken gemaakt. Deelname aan dit programma kent echter een vrijwillig karakter.

Ondanks het ontbreken van een wettelijke verplichting voor bemoeienis met cultuur, heeft de gemeente Echt-Susteren toch taken en verantwoordelijkheden op dit gebied genomen:

- Het financieren van die voorzieningen die zij voor de lokale culturele infrastructuur noodzakelijk acht (museum, lokale omroep, muziekonderwijs e.d.)
- Het ondersteunen en waar mogelijk aanbrengen van samenhang in de lokale culturele infrastructuur (door middel van de inzet van combinatiefuncties)
- Het subsidiëren van activiteiten op het gebied van onder meer beeldende kunst, amateurkunst en cultuureducatie (culturele basisvorming primair onderwijs).
- Het afstemmen van het gemeentelijk beleid op het gebied van cultuur(educatie) en aanverwante beleidsterreinen.

De gemeente Echt-Susteren heeft in dit overzicht alleen een randvoorwaardelijke rol, waarbij ze de betreffende voorzieningen en activiteiten (ook die betrekking hebben op cultuureducatie) financieel ondersteunt en inhoudelijk stimuleert door middel van de inzet van combinatiefuncties.

De gemeente Echt-Susteren kent géén specifiek beleid op het gebied van kunst en cultuur.

In de programmabegroting 2014 wordt de doelstelling van de gemeente Echt-Susteren op het gebied van cultuur (en sport) als volgt omschreven:

“Cultuur en sport dragen bij aan een attractief en leefbaar Echt-Susteren. Cultuur en sport bieden mogelijkheden voor ontplooiing en ontmoeting en dragen daarmee bij aan actieve participatie van burgers in de maatschappij.

Cultuur geeft aan mensen de mogelijkheid om zich te uiten, creativiteit te ontwikkelen, zich te organiseren en actief te zijn. Dat kan op verschillende terreinen zoals

muziek, dans en dramatische expressie. We vinden het belangrijk dat alle inwoners de mogelijkheid hebben om cultuur te beleven. We willen graag dat alle kinderen in aanraking komen met cultuur en stimuleren dit onder meer door cultuureducatie met kwaliteit en muziekonderwijs.

Daarnaast nemen inwoners deel aan recreatieve en culturele activiteiten. Dit draagt bij aan talentontwikkeling.”

2.4 Wat willen we als gemeente bereiken met cultuureducatie?

De feitelijke kennismaking met cultuur vindt ontegenzeggelijk plaats in gemeenten, in een nauw samenspel van scholen en cultuuraanbieders (met en zonder subsidie). De gemeente heeft daarbij de regie en faciliteert:

- een breed en samenhangend cultureel aanbod voor scholen (basisscholen 100% bereik van 4-12 jaar)
- bemiddeling van het aanbod
- aansluiting binnenschools-buitenschools
- afspraken met scholen

De gemeente Echt-Susteren wil dat in de toekomst kinderen in Echt-Susteren tijdens hun schoolcarrière meer tijd kunnen besteden aan kunst en cultuur, dat deze kennismaking een verdieping krijgt, en dat cultuureducatie bijdraagt aan talentontwikkeling. Uitvoering van dit cultuureducatieplan zal moeten leiden tot een groei van het aantal scholen dat extra inzet op cultuureducatie. Naast een kwantitatieve groei moet de kwaliteit van cultuureducatie verbeteren door:

- Verdiepende activiteiten in de vorm van vraagverheldering
- Doorlopende leerlijnen
- Betere integratie met andere onderdelen van het onderwijscurriculum
- Betere samenwerking met lokale/regionale cultuuraanbieders
- Betere integratie van het muziekonderwijs als elementair onderdeel van cultuureducatie op school

Op basis van een nulmeting gaan we samen met het scholenveld ambitieuze maar realistische (demografische ontwikkelingen) streefcijfers benoemen voor de mate waarin scholen cultuureducatie hebben verankerd in het onderwijsprogramma. Aan de hand van monitoring van deze streefcijfers wordt de gezamenlijke ambitie periodiek geëvalueerd.

2.5 Welke speerpunten kiezen we binnen cultuureducatie?

Op de basisschool wordt een fundament gelegd voor de culturele ontwikkeling van kinderen, het pad dat zij doorlopen van kennismaking met kunst en cultuur naar het ontwikkelen van de eigen talenten.

Het onderwijs in kunst en cultuur is echter steeds meer weggeorganiseerd van de scholen, de deskundigheid is verschoven van scholen en leraren naar het culturele veld, zo ook in Echt-Susteren. De (landelijke) beleidsmaatregelen tot nu toe, zoals de opleiding en professionalisering van cultuurcoördinatoren, de overheidsbijdrage van € 10,90 per leerling voor cultuureducatie en de investering in de provinciale en lokale cultuurinfrastructuur, hebben landelijk niet geleid tot de beoogde kwaliteitsslag in onderwijs in kunst en cultuur op alle scholen.

In de gemeente Echt-Susteren is ondanks genoemde landelijke ontwikkelingen met behulp van het project Inhaalslag Cultuureducatie een belangrijke impuls gegeven aan de behoefte aan cultuureducatieve activiteiten voor het plaatselijk primair onderwijs.

Veel scholen vinden cultuureducatie belangrijk maar geven weinig prioriteit aan de verbetering ervan. Veel deskundigheid bevindt zich buiten de school, en de versnipperde culturele infrastructuur maakt het scholen niet makkelijk de touwtjes zelf in handen te nemen. Kortom cultuureducatie heeft bij een aantal scholen in de praktijk een lage status.

Cultuureducatie verdient echter een belangrijke plek in het basisonderwijs om de culturele loopbaan van de kinderen te bevorderen, kunst en cultuur toegankelijk te maken en leerlingen voor te bereiden op de maatschappij. Voorwaarde hierbij is dat culturele instellingen meer dienen samen te werken met elkaar en met het onderwijs.

Met het project 'Inhaalslag cultuureducatie is door de Klankbordgroep Cultuur Echt-Susteren, hierin ondersteund door de Cultuurcoach, in het verleden een belangrijke impuls gegeven aan het beter positioneren van cultuureducatie binnen het onderwijs. Ons streven is dit project in lijn te brengen met het Rijksprogramma op het gebied van cultuureducatie, waarbij de doorlopende leerlijn centraal staat. Voorwaarde hierbij is wel dat:

- Bestaande middelen (financieel, inzet combinatiefuncties) voor deze kwaliteitsimpuls op een slimme manier worden ingezet.

- Externe subsidiebronnen/-mogelijkheden worden aangeboden.
- Samenwerking met het onderwijs en de culturele instellingen wordt verstevigd.
- Cultuureducatie waar mogelijk en nodig in relatie wordt gebracht met ontwikkelingen op aanpalende beleidsterreinen, zoals de transitie jeugdzorg en awbz.

Uitgaande van het vorenstaande kunnen voor cultuureducatie de navolgende beleidsspeerpunten worden geformuleerd:

Beleidsspeerpunten cultuureducatie

- Wij continueren het Kunstmenu voor de periode 2015-2018, toegesneden op de doorgaande leerlijn.
- In combinatie en samenhang met het Kunstmenu willen wij kunstzinnige oriëntatie in de scholen bevorderen door kinderen in schooltijd door middel van cultuuronderwijs kennis te laten maken met kunst en cultuur.
- Via een intentieverklaring maken we afspraken met het primair en voortgezet onderwijs over de beleidsdoelen en ambities betreffende cultuureducatie en de verschillende verantwoordelijkheden.
- Wij willen het cultuur educatie aanbod goed zichtbaar maken en hierin samenhang creëren.
- Wij optimaliseren, in samenwerking met de scholen, de huidige overlegstructuur waarbij een heldere rol en taakverdeling wordt vastgesteld voor de deelnemers. Dit overleg wordt ondersteund door de Klankbordgroep Cultuur Echt-Susteren en de Cultuurcoach.
- Wij zoeken bij cultuureducatie nadrukkelijk aansluiting bij ontwikkelingen in het sociale domein.

3. De Inhaalslag voorbij

3.1 Terugblik project Inhaalslag

Sinds 2006 wordt vanuit de Klankbordgroep Cultuur en in samenwerking met de Culturele Kring Echt aan alle scholen voor Basisonderwijs en speciaal onderwijs in de gemeente Echt-Susteren een Cultuureducatie programma geboden. Een programma bestaande uit muziek, dans en theatervoorstellingen en beeldende en literaire projecten. Dit programma, onder de naam “Inhaalslag”, werd zodanig opgezet, dat de kinderen in hun schoolloopbaan alle kunst disciplines twee keer zouden beleven. In de onderbouw, en op een hoger niveau in de bovenbouw. De voorstellingen werden in de klas voorbereid en er werden ook vervollessen geboden.

Het project werd “Inhaalslag” genoemd, omdat Midden-Limburg ten opzichte van de rest van de provincie op het terrein van cultuureducatie een achterstand had. We mogen stellen, dat in onze gemeente de achterstand duidelijk is ingelopen. Wel is op dit moment landelijk de cultuureducatie weer volop in beweging. De rijksoverheid, met name het ministerie van onderwijs, stelt nieuwe eisen aan de cultuureducatie in het onderwijs. Ook de financiering van een en ander wijzigt drastisch. De subsidiestroom van het Rijk die via de provincie liep is opgedroogd. Er wordt

van de scholen meer eigen initiatief gevraagd.

We zijn de Inhaalslag voorbij, maar we zitten op het vinkentouw om de kinderen, onze kinderen, in contact te brengen met het mooie dat de cultuur biedt. We helpen de scholen binnen onze (budgettaire) mogelijkheden graag bij hun vormende taak ten aanzien van de kinderen: het vormen van hoofd, hart en hand.

Vanaf 2010 werd dit programma in de vorm van een ‘Kunstmenu’ uitgebreid met workshops en activiteiten. De kinderen die de dansvoorstelling bezochten kregen ook les in dans. Er waren toneelworkshops en er werd gemusiceerd op blaasinstrumenten van de fanfare. Er werd geschilderd en gebeeldhouwd met mergel.

Het project werd gefinancierd uit bijdragen van de gemeente Echt-Susteren, de Provincie Limburg en van de scholen.

Ook de organisatie wijzigde in 2010. De coördinatie van het project kwam in handen van de Cultuurcoach bij de Stichting Menswel. Het uitgebreide Kunstmenu kon qua organisatie niet meer door vrijwilligers gerund worden. Wel bleven de vrijwilligers in de uitvoering actief. Ook de financiële administratie werd door Menswel overgenomen.

3.2 Nieuwe kaders

Per 1 augustus 2012 is door het Ministerie van Onderwijs en Cultuur een nieuwe regeling ingevoerd betreffende de cultuureducatie in het onderwijs, de “Deelregeling Cultuureducatie met Kwaliteit in het primair onderwijs Fonds voor Cultuurparticipatie 2013-2016” (Staatscourant 13 augustus 2012). Hiermee komt de subsidieregeling van het Fonds voor Cultuurparticipatie via de Provincie te vervallen.

Kernpunten van de nieuwe regeling zijn:

- te komen tot verdieping en vernieuwing
- bevorderen van de deskundigheid
- verbeteren van de samenwerking van scholen met hun culturele omgeving
- komen tot een doorlopende culturele ontwikkeling van de leerlingen

Subsidies worden rechtstreeks bij het Fonds voor Cultuurparticipatie aangevraagd door samenwerkingsverbanden van scholen en aanbieders van cultuureducatie. Het aangevraagde bedrag moet per aanvraag tenminste € 90.000 bedragen.

Om versnippering van deskundigheid en middelen te voorkomen heeft het provinciebestuur besloten in Limburg te komen tot één gezamenlijke aanvraag voor alle provinciale regio's. Opdracht hiertoe krijgt de Stichting Cultuurpad in Panningen. Het project gaat van start onder de naam "SIEN" (Scholen In Een Netwerk). De Limburgse aanvraag is inmiddels gehonoreerd, voor een bedrag van ruim € 900.000.

Hoe gaat "SIEN" te werk?

Het Limburgse project gaat inzetten op een viertal speerpunten:

1. Ontwikkeling, verdieping en vernieuwing van het curriculum. Dit door het realiseren van een proeftuin voor doorgaande leerlijnen en het opzetten van een team van deskundigen om een en ander te begeleiden.
2. Bevorderen van vakinhoudelijke deskundigheid. Voor dit doel worden kwaliteitskringen en praktijknetwerken opgezet, komen er opleidingen voor de ICC-ers nieuwe stijl, komen er cursussen voor het culturele veld en wordt de deskundigheid van schoolteams bevorderd.
3. Verbetering relatie scholen en omgeving. Samenhang bevorderen in het aanbod van de culturele infrastructuur in Limburg. Co-creatie introduceren in programma's en het oprichten van lokale allianties
4. Bevordering van de culturele ontwikkeling van kinderen. Hiertoe wil SIEN een kwaliteitskader en een kwaliteitszorgsysteem voor cultuureducatie ontwikkelen. Er wordt verder gedacht aan het instellen van een kinderparlement.

In het SIEN-project wordt Limburg in vijf regio's verdeeld: Noord-Limburg, Midden-Limburg, Westelijke Mijnstreek, Parkstad en Heuvelland. Echt-Susteren is ingedeeld bij de regio Midden-Limburg.

3.3 De rol van de diverse partners:

De scholen

De scholen voeren de regie. Hun activiteiten zijn uiteindelijk gericht op het bereiken van de kerndoelen binnen het leergebied kunstzinnige oriëntatie. Zij zetten hiertoe minimaal € 10,90 per leerling in uit de prestatiebox voor dit doel. Vrijwel alle schoolbesturen in de provincie zijn hiermee akkoord. Daarnaast wordt verwacht, dat de scholen ook vanuit de lumpsum investeren in de realisatie van de ambities.

De gemeenten

De gemeenten kleiner dan 90.000 inwoners zetten minimaal € 3,50 per leerling in ten behoeve van cultuureducatie. Verder wordt verwacht dat de gemeenten faciliteren:

- De bemiddeling van het aanbod
- Een breed cultureel aanbod voor scholen
- Aansluiting binnenschools – buitenschools
- Afstemming binnen het onderwijs middels LEA (lokale educatieve agenda)

De provincie

De provincie faciliteert:

- Tweedelijns ondersteuning
- Bevordering van kwaliteit van cultuureducatie
- Regionale spreiding en toegankelijkheid.
- Het samenbrengen van partners en het monitoren van het proces

Het culturele veld

Zorgt voor het ontwikkelen van producten en projecten, die ingezet worden voor het primair onderwijs. Daarnaast inzet op de ontwikkeling van de rol van coachend producent.

Klankbordgroep Cultuur Echt-Susteren

De Klankbordgroep Cultuur adviseert het gemeentebestuur in beleidsmatige aangelegenheden op het gebied van cultuur.

De cultuurcoach

De cultuurcoach is een professional (combinatiefunctionaris) die onder andere wordt ingezet om contacten tussen de culturele organisaties te inventariseren, vernieuwend aanbod te onderzoeken en ondersteuning te bieden in het organiseren van cultuurprojecten. De cultuurcoach heeft de functie van 'bruggenbouwer'. Hij/zij brengt partijen bij elkaar, wakkert initiatieven aan en versterkt daarmee het werkveld kunst en cultuur(educatie).

3.4 Ambities voor cultuureducatie 'nieuwe stijl'

Het gemeentebestuur van Echt-Susteren onderschrijft de uitgangspunten van "Cultuureducatie met kwaliteit" en neemt verantwoordelijkheid ten aanzien van de culturele ontwikkeling van de jeugdige inwoners van de gemeente. Daarbij blijft het gemeentebestuur ook inzetten op een optimale deelname van de jeugd aan het culturele leven in de gemeenschappen. Samenwerking met lokale en regionale partners als het basis- en voortgezet onderwijs, Stichting Menswel, Stichting Myouthic en Stichting Catharijn op het gebied van cultuureducatie wordt gezien als een belangrijke voorwaarde om te komen tot verankering van cultuureducatie in het leerplan. Met dit voor ogen komen we tot de volgende beleidsvoornemens.

1. De gemeente Echt-Susteren draagt al sinds 2003 middels een subsidie per leerling bij aan de cultuureducatie (culturele basisvorming) van de leerlingen in het basisonderwijs. Ook in de nieuwe constellatie van het Rijksbeleid wil het gemeentebestuur deze ondersteuning in stand houden.
2. De gemeente ondersteunt de bemiddelende functie van de Klankbordgroep Cultuur en de cultuurcoach in de cultuureducatie. De laatste drie jaren heeft deze inzet gezorgd voor continuering en uitbreiding van het 'Kunstmenu'. Deze inzet wil het gemeentebestuur tenminste op hetzelfde niveau handhaven. De cultuurcoach zal de komende tijd ook de focus leggen op samenwerking tussen de scholen en culturele organisaties en verenigingen en verbindingen leggen tussen cultuureducatie en de nieuwe sociale koers van de gemeente, ingegeven door de drie transitie's in het sociale domein.
3. Het kunstmenu wordt zoveel mogelijk vraaggestuurd. De scholen worden gestimuleerd de cultuureducatie in te passen binnen het schoolcurriculum. Hiertoe kunnen zij een beroep doen op het provinciebrede project "SIEN" waar in de volle breedte expertise inzetbaar is.
4. Met de inzet voor cultuureducatie wil het gemeentebestuur bijdragen aan de ontwikkeling van de jeugd in onze gemeente, maar dat niet alleen. Belangrijk doel is ook, de kinderen, onze toekomstige volwassenen, de mogelijkheid te geven, op creatieve manier deel te nemen aan het gemeenschapsleven in de verschillende kernen. Actief deel te nemen aan muziek-, toneel-, of dansverenigingen. Gemeenschappen hebben ook creatieve mensen nodig, die een feestlied kunnen bedenken, of de revue op de piano kunnen begeleiden.

Met dit doel is het gemeentebestuur voornemens cultuuronderwijs in de basisschool aan te bieden. Dit voor een periode van vier jaren. Dit kan dan ingepast worden in een doorlopende leerlijn in het traject "cultuureducatie met kwaliteit". Het muziekvakonderwijs speelt hierbij een sterke rol. Een overstap naar instrumentaal onderwijs kan dan in het naschoolse traject opgepakt worden. De leerlingen kunnen dan terecht bij de muziekschool van de Stichting Myouthic en bij onze muziekverenigingen.

5. Het beoogde resultaat van het kunstmenu en cultuuronderwijs op school is een samenhangend programma dat de doorgaande leerlijn centraal stelt en duidelijk is gericht op de culturele ontwikkeling van de leerling. De samenwerking tussen het culturele veld en het onderwijs moet zodanig worden versterkt dat deze op langere termijn bijdraagt aan de borging van de kwaliteit van cultuuronderwijs in het primair onderwijs.

3.5 Ontwikkelingen in het sociale domein

Per 1 januari 2015 zullen de gemeenten verantwoordelijk worden voor ondersteuning binnen het geheel van het sociale domein op grond van de Jeugdwet, AWBZ/Wmo en Participatiewet. De gemeenten krijgen dan meer verantwoordelijkheden voor ondersteuning van burgers die beperkt kunnen participeren.

Het is van belang de komende veranderingen in het sociale domein met elkaar te verbinden. De visie en ambities van het gemeentebestuur gelden immers voor de drie onderwerpen. Bij het beschrijven van het maatschappijbeeld komen steeds dezelfde uitgangspunten naar voren: zo streven wij onder meer naar een maatschappij waarin iedereen naar vermogen participeert.

Een aanpak van genoemde transities is daarnaast een uitgelezen mogelijkheid de acties die nu en in de nabije toekomst nodig zijn slimmer, beter en succesvoller te organiseren. De impact van deze ontwikkelingen blijft echter niet alleen beperkt tot genoemde transities. Een van de thema's van de te formuleren nieuwe sociale koers van de gemeente betreft 'leefstijl en vrije tijd'. Cultuureducatie is een van de onderwerpen die bij de uitwerking van dit thema aan de orde komen. Te denken valt hierbij aan cultuureducatieve activiteiten als onderdeel van een arrangementenaanbod in de directe woonomgeving.

3.6 Financieel kader

Voor de implementatie van het Cultuureducatieplan geldt als (financieel) uitgangspunt dat uitvoering hiervan binnen de bestaande financiële kaders moet plaatsvinden. Voor de uitvoering van het Cultuureducatieplan 2015-2018 zijn in de begroting 2014 en de meerjarenraming 2014-2017 de navolgende budgetten in principe beschikbaar. Een overzicht van deze budgetten is als bijlage (bijlage d) bij dit plan gevoegd.

Regeling cultuureducatie

Scholen binnen het primair onderwijs worden door de rijksoverheid gestimuleerd cultuureducatie een vaste plaats te geven in het schoolprogramma. De regeling heeft tot doel de scholen een visie op cultuureducatie te laten ontwikkelen en dit om te zetten in beleid.

Samen met culturele instellingen en andere kunst-/culturaanbieders kan het Cultuurbeleidsplan worden omgezet in een Actieplan.

Sinds 2004 is er € 10,90 per leerling beschikbaar. Tot 2009 is deze subsidie geormerkt, daarna wordt het opgenomen in lumpsumfinanciering van de scholen.

Subsidie culturele basisvorming

De gemeente Echt-Susteren onderkent het belang van cultuureducatie en draagt sinds 2003 middels een subsidie per leerling bij aan de cultuureducatie van de leerlingen in het basisonderwijs. De scholen voor primair onderwijs ontvangen van de gemeente een bijdrage van € 4,50 per leerling. Op deze bijdrage is/wordt in het kader van de bezuinigingstaakstelling een korting van 20% toegepast. Vooralsnog vindt géén controle plaats op de daadwerkelijke besteding van deze subsidie door de scholen ten behoeve van cultuureducatie.

Voorziening onderwijsbegeleiding

In de vergadering van 10 juni 2010 heeft de gemeenteraad de 'Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs 2010 gemeente Echt-Susteren' vastgesteld. Deze verordening regelt welke voorzieningen door de schoolbesturen bij de gemeente voor vergoeding in aanmerking kunnen worden gebracht, op welke wijze, onder welke voorwaarden en tegen welke voorschriften. In de verordening zijn bij de 'Voorziening

Onderwijsbegeleiding' vijf thema's vastgesteld op basis waarvan op project/activiteitsniveau een vergoeding kan worden toegekend. Een van deze thema's betreft cultuureducatie. Door de scholen kan op basis van deze regeling onder meer aanspraak worden gemaakt op een tegemoetkoming in de kosten van cultuureducatie. In totaliteit is voor 'onderwijsbegeleiding' in de gemeentebegroting een bedrag van € 31.000 opgenomen.

Muziekonderwijs

Het muziekonderwijs in de gemeente Echt-Susteren wordt per 1.1.2013 verzorgd door het regionaal muziekopleidingsinstituut, Stichting Myouthic. Voor de subsidiëring van deze Stichting is in de begroting 2014 en de meerjarenraming 2014-2017 een bedrag van € 161.500 beschikbaar. Jaarlijkse subsidieverlening is gebaseerd op het aantal cursisten Instrumentopleidingen en Instrument voorbereidend muziekonderwijs.

Resumé

Samenvattend is voor de implementatie van het cultuureducatieplan in totaal € 60.846 beschikbaar, waarvan € 15.356 uit autonome financiële middelen van de gemeente (subsidie culturele basisvorming + restantbudget muziekonderwijs). De overige middelen betreffen subsidies van de rijksoverheid.

Daarnaast kunnen de scholen op aanvraag nog putten uit de onderwijsbegeleidingsgelden. Deze zijn in het totaal niet meegenomen.

4. Plan van aanpak; fundament voor cultuureducatie op scholen

4.1 Cultuureducatie is een keuze van de school zelf!

Een algemeen geldende definitie voor cultuur bestaat niet; dat betekent dat het iedere school vrij staat zelf invulling te geven aan cultuureducatie. Dat kan het beste door de school en het team bepaald worden. Daarbij speelt de identiteit van de school een grote rol. Binnen dit plan streven we naar een gezamenlijk aanpak van cultuureducatie om zo de krachten te bundelen en zo efficiënt mogelijke gebruik te maken van de middelen. Dit houdt wat ons betreft niet in dat iedere school alles uit het totale pakket van cultuur moet afnemen. Wat we wel willen is maatwerk bieden en op de behoefte van de scholen reageren. Juist omdat scholen een eigen identiteit hebben en deze op hun eigen wijze tot hun recht willen laten komen. Waar een school uiteindelijk het accent legt is aan de school zelf. Wil een school zo veel mogelijk kunst, prima! Wil een andere school het accent leggen op cultureel erfgoed, ook goed!

In bijeenkomsten van de ICC-ers in juni 2013 en januari 2014 hebben alle scholen erop aangedrongen, de menustructuur van aanbod tenminste te handhaven. Een moeilijkheid daarbij is, dat 33% van de middelen (provinciaal subsidie) niet meer beschikbaar is. Daarenboven heeft ook de gemeente bezuinigd op de bijdrage voor cultuureducatie. Desondanks is de Klankbordgroep Cultuur Echt-Susteren, hierin ondersteund door de cultuurcoach, erin geslaagd, een aanbod te realiseren, waarbij voor alle kinderen receptieve momenten aan bod komen en zoveel mogelijk actieve elementen zijn ingebouwd. Zo willen we, zonder een hiaat te laten vallen voor de kinderen, werken aan cultuureducatie volgens de nieuwe richtlijnen.

De ambitie vanuit de gemeente, Klankbordgroep Cultuur Echt-Susteren, in het projectplan van SIEN luidt:

“Vanuit onze organisatie zien we mogelijkheden en hebben we de ambitie, scholen in onze gemeente op maat te ondersteunen op weg naar Cultuureducatie met kwaliteit. In het verleden gaven enkele scholen reeds aan, meer diepgang en doorgaande lijnen in de cultuureducatie te willen.....In plaats van onze actieve projecten gaan we inzetten op vraaggestuurde cultuureducatie, met name ook in doorgaande lijnen.”

Cultuureducatie op maat

Scholen moeten zelf kunnen bepalen in welke mate en samenstelling ze gebruik willen maken van het aanbod van cultuureducatie. Daarbij kan een school kiezen voor een uitgebalanceerd programma, waarbij alle cultuurdisciplines min of meer in gelijke mate aan de orde komen. De school kan er ook voor kiezen zich te profileren door zelf het accent te leggen op één of meerdere cultuurdisciplines. Bijvoorbeeld: ‘wij zijn de school die veel bezig is met cultureel erfgoed’, of ‘wij zijn de school die zich richt op literatuur, omdat we veel met taalontwikkeling bezig zijn’, of ‘wij zijn de school waar elke leerling volop muziek krijgt aangeboden’.

4.2 Draagvlak voor cultuureducatie bij de scholen

Voor een integrale aanpak van het cultuureducatief onderwijs is natuurlijk op de eerste plaats draagvlak nodig van de scholen. Tijdens een overleg met de schoolbesturen op 18 februari 2014 zijn de besturen geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de inzet van de combinatiefuncties in Echt-Susteren. In de betreffende presentatie (bijlage c) is het voornemen kenbaar gemaakt om een cultuureducatieplan op te stellen. Door de besturen is hierop in beginsel positief gereageerd. Afsproken is aan het einde van het jaar ter zake een evaluatie van de inzet van de combinatiefuncties (w.o. activiteiten op het gebied van cultuureducatie) zal plaatsvinden. Bij deze evaluatie zullen de schooldirecteuren worden betrokken.

4.3 Waar staat cultuureducatie in Echt-Susteren nu?

Met behulp van een SWOT-analyse (bijlage a) zijn de sterkten-zwakten en kansen/bedreigingen, mede aan de hand van de tot nog toe ontplooiden activiteiten op het gebied van cultuureducatie geëvalueerd. De 'Startnotitie gemeentelijk cultuurbeleid primair onderwijs gemeente Echt-Susteren' van maart 2011 heeft voor bruikbare informatie gezorgd. Bij het in beeld brengen van de toekomstmogelijkheden voor 'cultuureducatie met kwaliteit' is tevens gebruik gemaakt van de 0-meting welke door SIEN is opgezet en uitgevoerd onder bij SIEN aangesloten scholen en culturele instellingen in de provincie. De 0-meting geeft zicht op het ambitieniveau van scholen voor wat betreft cultuureducatie en op de aanwezige expertise en ambitie van het culturele veld. Een samenvatting van deze 0-meting is als bijlage bij dit plan gevoegd (bijlage b).

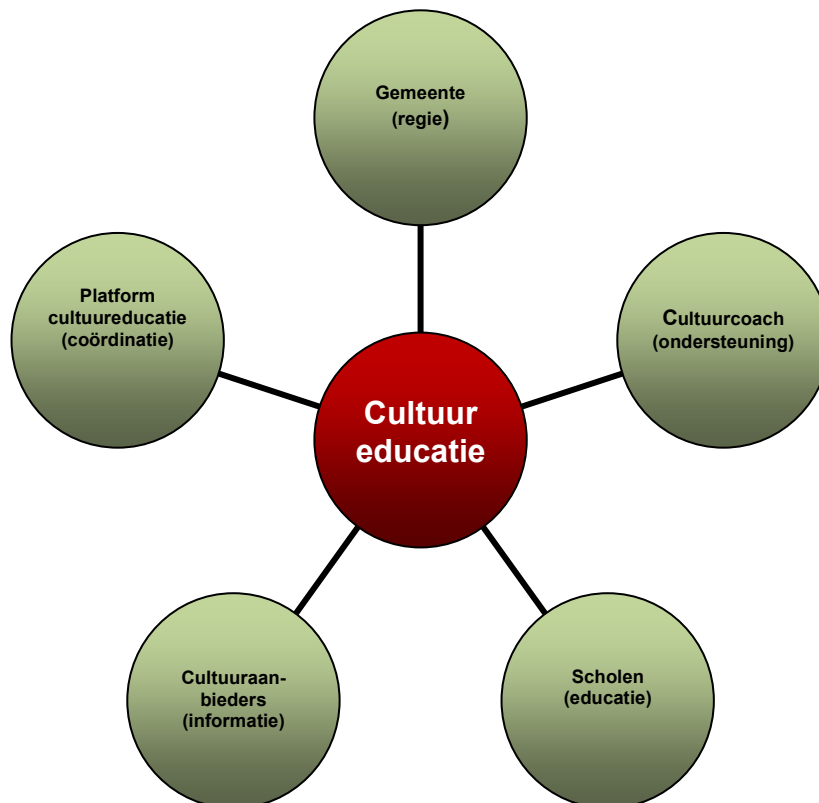
Vorenbedoelde nulmeting geeft een goede basis om de effecten van dit cultuureducatieplan tussentijds aan de hand van een 1-meting te kunnen beoordelen.

4.4 Uitwerking cultuureducatieplan

Om het cultuureducatieplan te implementeren in het basisonderwijs voeren we de navolgende actiepunten uit:

- Instellen van een platform cultuureducatie
- Samenstellen van het aanbod cultuureducatie
- Ondersteunen/begeleiden (coachen) cultuureducatie op schoolniveau
- Aansluiten bij doorgaande leerlijnen
- Werkplan cultuureducatie
- Externe financiering

De rollen, taken en verantwoordelijkheden in het lokale cultuurnetwerk kunnen als volgt in beeld worden gebracht:

4.5 Instellen platform cultuureducatie

Voor de ontwikkeling van het aanbod wordt een overlegstructuur in de vorm van een 'platform cultuureducatie' gecreëerd waarin de navolgende partners zitting hebben:

- Klankbordgroep Cultuur Echt-Susteren
- Stichting Menswel
- Stichting Myouthic
- Stichting Catharijn
- Vertegenwoordiging basis- en voortgezet onderwijs

Voor de ontwikkeling van het aanbod kunnen desgewenst meer partijen worden benaderd, zoals het Museum van de Vrouw, de bibliotheek, erfgoedorganisaties.

Het platform heeft als doel het aanbod richting de scholen samen te stellen, maar ook om het toekomstige aanbod dat aan scholen door derden wordt aangeboden te selecteren en te coördineren.

Het platform wordt hierin ondersteund door de cultuurcoach. Ondersteuning gaat bestaan uit het coördineren, begeleiden en bewaken van de activiteiten van het platform.

4.6 Samenstellen aanbod cultuureducatie

Voor het ontwikkelen van een aanbod maken we gebruik van de verschillende deskundigen. De kracht van het platform cultuureducatie is het verbinden van de diverse disciplines en instrumenten op het gebied van cultuureducatie.

Als het aanbod voor het betreffende schooljaar in concept klaar is, volgt een gezamenlijke bijeenkomst, waarbij de scholen kunnen 'shoppen' in het aanbod en hun keuzes kunnen maken.

We willen vanuit de reeds beschreven kaders en uitgangspunten in dit cultuureducatieplan gedurende vier jaar op basis van een doorgaande leerlijn jaarlijks (per schooljaar) een werkplan samenstellen. Met dit werkplan willen we naast de gemeente en scholen nog andere potentiële subsidieverstrekkingen gaan benaderen.

4.6.1 Cultuuronderwijs op de scholen

Wat betreft doorlopende leerlijnen willen we schooljaar 2015/2016 inzetten op brede oriëntatie op het gebied van cultuuronderwijs, met een duidelijk accent op muziekonderwijs. Voordat in overleg met de scholen een aanbod wordt ontwikkeld, willen we eerst inventariseren met welke methoden de scholen nu werken. Afhankelijk van de uitkomst wordt bekend welk AMV-onderwijs bij welke school past. Er zal zoveel mogelijk bij de bestaande methoden worden aangesloten.

Uitgangspunt is dat er vier schooljaren structureel muzieklessen op basisscholen in de gemeente Echt-Susteren gaan plaatsvinden. In deze periode wordt over de gehele breedte van het basisonderwijs muzieklessen aangeboden. In deze vier jaren is een duidelijke didactische en pedagogische leerlijn herkenbaar. De lessen worden door professionele docenten voorbereid en gegeven, tussentijds geëvalueerd en zonodig aangepast.

Om scholen en betrokken partijen de kans te geven om te 'groeien' in deze aanpak, wordt gekozen voor een gefaseerde aanpak via het jaarlijks op te stellen werkplan.

Het eerste jaar te starten in de groepen 4. In overleg met de scholen willen we de keuze bepalen van de methodiek. Hierbij wordt ondersteuning gezocht bij een ondersteuningsteam van SIEN en bij de stichting Myouthic. Ook vragen we de plaatselijke muziekverenigingen om praktische assistentie te verlenen.

In verband hiermee bieden we een bijscholingstraject aan voor de leerkrachten van de betreffende groepen, maar ook voor andere leerkrachten.

Tijdens het schooljaar 2014-2015 wordt het Kunstmenu voortgezet en waar mogelijk en nodig getransformeerd naar de doorgaande leerlijnen.

In het tweede halfjaar van 2014 vinden gesprekken plaats met het primair onderwijs over de voorgenomen uitwerking van dit plan. In het eerste halfjaar 2015 worden in goed overleg met de scholen pilots op het gebied van cultuureducatie-onderwijs en deskundigheidsbevordering gelanceerd.

Aan het einde van het schooljaar 2014/2015 willen we een muziekmanifestatie door en voor kinderen organiseren.

4.6.2 Kunstmenu

In samenspraak met de scholen wordt een basis(kunstmenu)programma opgesteld. Hierin komen de diverse cultuurdisciplines aan bod. Dit programma biedt de scholen de mogelijkheid tot verdieping, naar eigen voorkeur en ambitie. Het biedt verder aanknopingspunten aan lokale culturele verenigingen en organisaties voor het buitenschoolse aanbod cultuureducatie.

4.6.3 Ondersteuning

Scholen kunnen terecht voor informatie, advies, begeleiding en coaching op het gebied van cultuureducatie. In overleg met de school wordt bekeken wat op het gebied van cultuureducatie de huidige situatie is en waar kansen liggen. Vervolgens wordt een begeleidingstraject afgesproken.

4.6.4 Aansluiten bij doorgaande leerlijnen

Een leerlijn beschrijft het ontwikkelingsproces dat kinderen doorlopen op basis van het gegeven onderwijs. De lijn geeft een overzicht van wat kinderen leren (doelen), hoe het gegeven onderwijs dat leren kan beïnvloeden (didactiek, organisatie, leermiddelen) en wat de inhoud van het onderwijsaanbod is. Een leerlijn laat zien welke disciplines achtereenvolgens, bijvoorbeeld per leerjaar, aan bod komen. Leerlijnen kunnen zicht bieden op de vorderingen van de leerlingen.

Doorlopende leerlijnen zorgen ervoor:

- Dat cultuureducatie een vaste plek krijgt in de school van onderbouw, via middenbouw naar bovenbouw. Daardoor komt ieder kind per schooljaar en onder schooltijd met een kunst- of cultuuruiting in aanraking.
- Dat afhankelijk van de wens van de school, alle culturele disciplines aan bod komen. Ook kunnen er verbindingen worden gelegd met andere vakken, zoals aardrijkskunde, geschiedenis, taal of lichamelijke opvoeding.

4.7 MER-samenwerking

De gemeenten Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen werken op operationeel gebied met elkaar samen. Op het gebied van cultuureducatie is in het verleden op ambtelijk niveau afgesproken elkaar op de hoogte te houden van ontwikkelingen en waar mogelijk afstemming dan wel samenwerking te zoeken op het gebied van cultuureducatie. Qua specifiek cultuur- en subsidiebeleid zijn er verschillen tussen de drie gemeenten. Het beleid ter zake van de gemeenten Maasgouw en Echt-Susteren vertoont op hoofdlijnen de meeste gelijkheid.

4.8 Tot slot

De omvorming naar de gewenste situatie in de Cultuureducatie zal jaren vergen. Om te voorkomen dat de leerlingen van nu verstoken blijven van contact met cultuur, streven we naar een vernieuwende aanpak van cultuureducatie waarbij het kunstmenu wordt voortgezet en de kwaliteit van binnen- en buitenschoolse cultuureducatie wordt bevorderd. De samenhang tussen beide activiteiten alsook de doorgaande leerlijnen staan hierbij centraal. Het biedt de kinderen momenten van leerzame verwondering, waarbij ze geen toetsing hoeven te vrezen.

“De zachte krachten zullen zeker winnen... in 't eind”
Henriëtte Roland Holst